

مدیریت بحران ازدحام جمعیت

مفاهیم، نظریه‌ها و روش‌ها

نالیف و ترجمه:

دکتر علی عسگری

(دانشگاه یورک - کانادا)

مهندس سولماز ارزنکی

(دانشگاه شهید بهشتی - ایران)

سرشناسه	عسگری، علی - ۱۳۴۵
عنوان و پدیدآور	مدیریت بحران ازدحام جمعیت مفاهیم، نظریه‌ها و روش‌ها / تألیف و ترجمه: دکتر علی عسگری - مهندس سولماز ارژنگی
مشخصات نشر	تهران: نور علم.
مشخصات ظاهری	۲۰۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۱۹۰-۴
وضعیت فهرست‌نویسی	بر اساس اطلاعات فیبا (فهرست‌نویسی پیش از انتشار).
موضوع	مدیریت بحران.
موضوع	بحران ازدحام جمعیت.
شناسه آیدو	عسگری، علی - ۱۳۴۵.
شناسه جزود	ارژنگی، سولماز، ۱۳۶۱.
رده‌بندی سبک	۱۳۹۶ م ۴ ع ۵ / BP ۸۴۹/۵۴
رده‌بندی دیویی	۳۰۴/۶۵

نشر نور علم: تهران - انقلاب - خ ۱۲ فروردین - نبش نظری - پ ۹۸ - - تلفن: ۶۶۴۰۵۸۹۴ و ۶۶۴۰۵۸۸۰
 ۰۹۱۲۳۳۳۱/۲۰ n@nooreelm@yahoo.com فروشگاه در تهران: دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران

عنوان: مدیریت بحران ازدحام جمعیت مفاهیم، نظریه‌ها و روش‌ها
 تألیف و ترجمه: دکتر علی عسگری - مهندس سولماز ارژنگی
 ناشر: نور علم

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۱۹۰-۴

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶.

چاپ و صحافی: الغدير

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

فروشگاه در تهران: دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران پایگاه اینترنتی: www.nooreelm.com

موبایل کار: در صورت عدم دسترسی به کتابهای این انتشارات، از طریق تماس با شماره زیر
 ۰۹۱۲۳۳۳۴۲۲۹ کتابها با پست به تمام نقاط ایران ارسال می شود.

هنوز خاطره تلخ کشته شدن تعداد زیادی از هموطنان در سفر حج سال ۱۳۹۴ در اذهان مردم، مسئولان، محققان و دانشجویان باقی است. متأسفانه بحران ازدحام جمعیت یکی از اصلی ترین مخاطره هایی است که تجمعات انسانی را هنگامی که برای اهداف مختلف مذهبی، تفریحی، ورزشی و غیره تشکیل می شوند، تهدید می نمایند. سالانه در جهان تعداد قابل توجهی از افراد در این نوع حوادث کشته و زخمی شده و تعداد زیادی نیز دچار صدمات روحی و روانی می گردند. برخلاف برخی بحران ها که منشاء آنها مخاطرات طبیعی مانند سیل و زلزله و آتشفشان و مانند آنها هستند، بحران های ازدحام جمعیت غالباً منشاء انسانی داشته و از این جهت می توان با مدیریت درست جمعیت و ملاحظه عوامل مختلف از وقوع این بحران نا پیشگیری کرده و با به کارگیری روش های استاندارد و توصیه شده برای مدیریت جمعیت، اثرات و توجع حوادث ازدحام جمعیت را کاهش داد.

با افزایش جمعیت و گسترش شهرنشینی تعداد افرادی که در برنامه ها و مراسم بزرگ شرکت می کنند همواره رو به افزایش است. از طرفی ظرفیت فضایی و فیزیکی بسیاری از مکان ها که در آنها فعالیت ها، برنامه ها و مراسم جمعی صورت می پذیرند، محدود و در مواردی غیر قابل گسترش می باشند. بر این مسائل باید فرسود، سلب، زخمی ساخت ها همچنین افزایش عوامل زمینه ساز بحران های جمعیت مانند تغییرات آب و هوا، حراج کاری ها و تروریسم را نیز اضافه نمود. اگر چه، فن آوری های نوین کمک زیادی به پایش و سنخشن ریسک ها و موقعیت های خطرناک در جمعیت ها می نمایند ولی در مواردی فن آوری های جدید خود زمینه ساز این بحران ها بوده اند.

در دنیای امروز شرکت کنندگان حاضر در مکان های پر جمعیت و شلوغ انتظارات زیادی از برگزار کنندگان و صاحبان محل هایی که می تواند با بحران ازدحام جمعیت مواجه گردند، دارند. زیرا هر گونه کوتاهی و عدم برنامه ریزی می تواند جان افراد

زیادی را به خطر انداخته و پیامدهای حقوقی گسترده ای را به بار آورد. مسئولیت پذیری و اهمیت دادن به ایمنی و سلامت افراد حاضر در اجتماعات، مراسم و برنامه هایی از این دست، ایجاب می کند که افراد ذریبط در کلیه سطوح با مبانی، اصول و نظریه های جمعیت و رفتار جمعیت آشنا شده و اطلاعات کافی در مورد روش های کاهش ریسک و پیامدهایی که در اثر ازدحام جمعیت ممکن است به وقوع بپیوندند، داشته باشند.

هدف اصلی این کتاب، آشنایی محققان، دانشجویان، کارشناسان و کلیه دست اندرکاران برگزاری مراسم و برنامه هایی که در آن انبوه جمعیت شرکت می کنند با برخی اصول، مبانی، مفاهیم نظریه ها و روش های مدیریت و برنامه ریزی جمعیت، به منظور مدیریت بحران ازدحام جمعیت می باشد. بدیهی است مدیریت بحران ازدحام جمعیت در اینجا شامل همه بخش های شناخته شده مدیریت بحران شامل پیشگیری، آمادگی، مقابله و بازگشت به حالت عادی می شود. همانند همه بحران ها، مدیریت بحران جمعیت نیز با شناخت درست مخاطره و ریسک و به کارگیری ریسک های کاهش ریسک و پیشگیری از وقوع بحران ها آغاز شده و با برنامه ریزی آمادگی و مقابله با آنها همچون بازسازی و بازتوانی پس از بحران ها تکمیل می گردد.

اگر چه برای کسانی که در زمینه مدیریت بحران و مدیریت بحران های ازدحام جمعیت کار می کنند بسیاری از مطالب این کتاب ممکن است آشنا باشد، نظر برسند ولی دلیل اصلی تألیف این کتاب عمدتاً فقدان منبع فارسی مناسبی است که بتواند مفاهیم پایه و بنیادین رفتار جمعیت و برنامه ریزی جمعیت و بحران ازدحام جمعیت را پوشش دهد. این نیاز به خصوص در سال های اخیر و به ویژه بعد از حادثه حج سال ۱۳۹۴ به شدت ملموس بود و این کتاب در راستای پاسخ مقدماتی به این نیاز تهیه و تدوین گردیده است. امیدواریم که این کتاب بتواند به علاقمندان این موضوعات کمک نموده و زمینه انجام مطالعات و تحقیقات بیشتر

در را در کشور فراهم آورد. مطالعاتی که می توانند به پیشبرد علم و تکنولوژی در این حوزه کمک نمایند.

هرچند در تدوین این کتاب از مقاله ها، گزارش ها، کتاب ها و متون متعددی استفاده شده است، اما نقش برخی از آنها در شکل دهی این کتاب بیشتر از بقیه بوده است. اغلب منابعی که به طور مستقیم و غیر مستقیم مورد استفاده قرار گرفته اند در فهرست منابع کتاب آورده شده اند تا علاقمندان بتوانند در صورت نیاز جزئیات بیشتر، مباحث را در منابع اصلی دنبال نمایند.

باور مؤلفان بر این است که علیرغم مطالعات نسبتاً خوبی که در این زمینه در دنیا صورت گرفته است، هر سال اسناد جدیدی از این موضوع کشف می شود که متناسب با این تحولات نوشته ها و تحقیقات بیشتری لازم است تا مطالب آورده شده مورد بازنگری و تکمیل قرار گیرند. امید است ما نیز بتوانیم در ویرایش های آتی این کتاب علاقمندان را در جریان این تغییر و تحولات قرار دهیم.

علی عسگری

سولماز ارژنگی

فهرست مطالب

۲	پیشگفتار
۱۴	فصل اول، مقدمه
۱۵	مقدمه
۱۸	مکانیزم های بحران های ازدحام جمعیت
۲۰	هدف و نوشتار این کتاب
۲۳	روش روین و قالب کتاب
۲۵	فصل دوم، جمعیت و ویژگی های رفتاری آن
۲۶	جمعیت
۲۹	معیارهای تعریف جمعیت
۳۶	انواع جمعیت
۴۰	دینامیک جمعیت
۴۵	فصل سوم، بررسی نظریه های رفتاری جمعیت
۴۶	نظریه های رفتار جمعیت
۴۷	نظریه عقل گروهی له بن
۴۸	نظریه جمعیت فروید
۴۸	نظریه بازی ها
۵۰	نظریه غیر فردی شدن (خود باختگی)
۵۳	نظریه تسهیل اجتماعی
۵۳	نظریه طفره روی اجتماعی
۵۴	نظریه ظهور هنجارها

۵۵	پارادایم گروه کوچک یا حداقل
۵۵	نظریه هویت اجتماعی
۵۷	نظریه خود-طبقه بندی کردن
۵۸	مدل هویت اجتماعی رفتار جمعیت
۵۹	بسط مدل هویت اجتماعی رفتار جمعیت
۶۱	نظریه مکان
۶۲	عوامل تأثیر گذار جمعیت بر رفتار افراد
۶۳	عوامل ثابت تأثیر جمعیت بر افراد
۶۴	عوامل موقعیتی تأثیر جمعیت بر افراد
۶۷	فصل چهارم، بحران ازدحام جمعیت و پیامدهای آن
۶۸	معنا و سببیت بحران ازدحام جمعیت
۷۰	طبقه بندی بحران‌های ازدحام جمعیت بر اساس مطالعات موجود
۷۳	طبقه بندی بحران‌های ازدحام جمعیت بر اساس برنامه ریزی مراسم
۷۴	عوامل بروز بحران‌های جسمیتی
۸۴	آسیب‌های ناشی از بحران ازدحام جمعیت
۸۸	طبقه بندی بحران‌های جمعیتی از نظر تعداد تراهیان و آسیب دیدگان
۹۲	فصل پنجم، مخاطره ازدحام جمعیت
۹۳	مخاطره ازدحام جمعیت
۹۴	شناخت مخاطره ازدحام جمعیت
۹۵	محاسبه و سنجش فضای مورد نیاز جمعیت
۹۷	فضای مورد نیاز برای افراد ایستاده و در حال حرکت
۹۹	فضای مورد نیاز انسان
۱۰۲	تراکم جمعیت ایستاده
۱۰۵	چالش‌های اصلی

۱۱۲	فصل ششم، رفتار جمعیت در شرایط بحرانی و انواع مدل‌های شبیه سازی
۱۱۳	مدل‌های رفتار جمعیت در شرایط بحرانی
۱۱۳	مدل ترس و وحشت عمومی
۱۱۸	مدل‌های هنجاری و وابستگی بین فردی
۱۱۹	مدل هویت اجتماعی و خودطبقه بندی
۱۲۰	شبیه سازی رفتارهای جمعیت و مدل‌های مربوطه
۱۲۱	انواع مدل‌های شبیه سازی جمعیت
۱۲۲	مدل‌های ماکروسکوپی
۱۲۴	مدل‌های میکروسکوپی
۱۲۵	مدل‌های بر پایه‌ی قاعده
۱۱۶	مدل نیروهای اجتماعی
۱۲۷	پدیده خودسازمانی
۱۳۵	مدل‌های سلول‌های خودکار
۱۳۶	مدل‌های عامل محور
۱۴۰	فصل هفتم، عوامل مؤثر بر مدیریت و برنامه ریزی بحران‌های ازدحام جمعیت
۱۴۱	ازدحام و کنترل جمعیت
۱۴۲	نقاط دسترسی به محل برگزاری مراسم
۱۴۳	روش‌های ایمنی در برابر آتش سوزی
۱۴۵	آمادگی نیروهای پزشکی
۱۴۶	واکنش اضطراری
۱۴۸	فصل هشتم، مدیریت و برنامه ریزی انبوه جمعیت
۱۵۰	مستندات مورد نیاز برای فرایند مدیریت جمعیت
۱۵۲	شناخت گروه‌های مختلف ذینفع و نیازهای آنان

- ۱۵۳ راهکارهای مدیریت بحران ازدحام جمعیت
- ۱۵۴ برنامه ریزی ظرفیت
- ۱۵۷ شناخت رفتار جمعیت
- ۱۵۸ کنترل جمعیت
- ۱۶۲ روش ملاحظه گروه های ذینفع
- ۱۶۴ تحلیل ریسک و آمادگی
- ۱۶۷ مدیریت اطلاعات و اطلاع رسانی
- ۱۷۱ راهکارها و اقدامات ایمنی و امنیتی
- ۱۷۷ تأسیسات و خدمات اورژانس پزشکی
- ۱۸۰ مدیریت حمل و نقل و ترافیک
- ۱۸۱ پیشنهادها، راهکارها و اقدامات بحرانی جمعیت
- ۱۸۹ اجرای برنامه و راهبردی آمادگی آن